

חליפת הקורונה – תוכנית 'לקראתך'

נועה ישי ואורית רפל קרויזר

עמותת 'אלומה'

עמותת 'אלומה' הוקמה בשנת 1983 על ידי תנועת 'הקיבוץ הדתי' מתוך מחויבות לקיומה ולשגשוגה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. העמותה מקדמת מוביליות חברתית ותחושת שייכות לחברה הישראלית בקרב צעירים וצעירות מהפריפריה הגיאוגרפית והחברתית, המרוחקות ממוקדי העשייה וההשפעה, זאת באמצעות השתלבות בשירות, השכלה ותעסוקה.

'אלומה' מציעה מידי שנה לכ-40,000 צעירים ביותר מ-100 יישובים, מאות מוסדות חינוך תיכוניים ו-20 מוסדות אקדמיים פעילות פרטנית וקבוצתית, שתכליתה מתן מידע, ייעוץ והכוון שיסייעו להם לקבל החלטות בצמתים משמעותיים בחייהם: שערי הכניסה לשירות משמעותי וללימודים גבוהים ושער להשתלבות איכותית בשוק העבודה.

בשנת 2020 זכתה העמותה באות הגיוון בעסקים ע"ש דב לאוטמן ז"ל, כמו גם באות הנשיא להתנדבות לשנה זו.

תוכנית 'לקראתך' - קידום נערות בפנימיות ובכפרי נוער

תוכנית 'לקראתך' היא אחת מתוכניות עמותת 'אלומה' אשר מלווה נערות בכיתות י"א-י"ב להשתלבות מיטבית בחיים שאחרי סיום הפנימייה ובעיקר בשלב הבא, שהוא שירות צבאי או לאומי. התוכנית מקנה חשיפה לאפשרויות השירות השונות והמגוונות בצורה בהירה וזמינה ומאפשרת לכל נערה בחירה מושכלת, המתאימה עבורה בצומת דרכים מרכזי בתהליך החיברות הישראלי.

התוכנית פועלת בכ-40 פנימיות וכפרי נוער ברחבי הארץ, לרבות פנימיות של נוער במצבי סיכון, וב-37 בתי ספר ומרכזי נוער. בשנת הלימודים 2019-2020, השתתפו בתוכנית 510 חניכות בפנימיות לילדים ובני נוער במצבי סיכון ומצוקה ו-240 חניכות בתוכנית בנות מנעל"ה (נוער עולה ללא הורים), שהכפר הוא ביתן.

רציונל התוכנית מבוסס על ההנחה, ששירות משמעותי יוביל את הנערות לעשייה משמעותית בהמשך דרכן. במדינת ישראל, השירות הצבאי/לאומי מייצר הזדמנות חברתית חד-פעמית למוביליות חברתית של הפרט. במהלך השירות הצעירה מקבלת הכשרה תעסוקתית המהווה שלב ראשון בתהליך פיתוח הקריירה שלה, נרקמת רשת קשרים שאיננה תלויה בסביבה החברתית-גיאוגרפית שבה גדלה אשר תלווה אותה במהלך חייה הבוגרים. ניתנת לה הזדמנות שווה להצטיין ולהתקדם בסולם הדרגות ולרכוש כלים שיובילו אותה למצוינות גם בתחומים אחרים.

מטרות התוכנית

- שילוב מיטבי של בוגרות התוכנית בחיים הבוגרים.
- הרחבת מעגל המשרות שירות מלא ומשמעותי בקרב אוכלוסיית היעד.

- פיתוח שיח נשי וחיזוק הזהות האישית של המשתתפות.

התוכנית מיושמת בשעות אחר הצהרים, במסגרת החינוך הבלתי פורמלי אשר ספרות המחקר מעידה, כי הוא מסייע לבני נוער לחזק קשרים בין-אישיים, כמו גם את הקשר עם הקהילה, פיתוח ערכים וכישורים המסייעים בקליטה בשוק התעסוקה, הגברת המודעות לנושאים חברתיים, קבלת האחר, פתרון סכסוכים בדרכי שלום וכיוצא בזה (רן, 2017).

מודל הפעילות בתוכנית משלב סדנאות קבוצתיות וליווי פרטני על ידי מדריכה קבועה, בוגרת שירות משמעותי ובעלת ניסיון בעבודה עם אוכלוסיית היעד. כל מדריכה מלווה קבוצה של כ-15 נערות במפגש שבועי קבוצתי לאורך שנת הלימודים וכן מפגשים אישיים. במהלך המפגשים הנערות רוכשות כלים להתמודדות עם אתגרי השירות הצבאי/לאומי אשר עשויים לשמש אותן גם בחייהן האישיים.

מעבר לפעילויות השוטפות והסדנאות לאורך שנת הלימודים, מתקיים "יום שיא", שבו נערך יריד לקראת השירות, המאפשר לקבל מענה ישיר מצה"ל, מארגוני השירות הלאומי, ממכינות קדם-צבאיות ומתוכניות התנדבות.

למה בחרנו לעבוד עם צעירות בפנימיות?

תוכנית 'לקראתך' הוקמה מתוך הניסיון רב של 'אלומה' בתוכניות הכנה לשירות ביישובים לאור ההבנה, שבפנימיות נעשית על פי רוב הכנה פיזית לשירות (בניית כושר קרבי), אבל חסרה הכנה אישית. הדגש על נערות נעשה מכיוון שתהליך האיתור והמיון שלהן שונה מהתהליך שעוברים הצעירים וגם ההתלבטויות שלהן אחרות. 'אלומה' מצליחה לפשט את התהליך, להעלות מוטיבציה לשירות ולסייע לצעירים ולצעירות לבחור את מסלול השירות הטוב ביותר עבורם.

ייחודה של 'לקראתך' הוא תולדה של הבחירה לקיים פעילות מגדרית של הכנה לשירות ייחודית לבנות, הכוללת מרחב שיח נשי פתוח. התוכנית נבנתה על ידי נשים בוגרות שירות משמעותי וזוכה להערכה רבה מהצוותים החינוכיים המלווים את המשתתפות.

"בשיחות חונכות אחרונות שקיימתי עם תלמידות ב-י"ב, הן כולן אמרו שדור (המדריכה) הייתה מאוד משמעותית עבורן, ושנעזרו בה במהלך השנה וממשיכות גם עכשיו. זה ממש לא מובן מאליו עבורנו, שתהיה חוויה כזו טובה ומשמעותית בהכנה לשירות, והגישה הפתוחה שלכן שמקדמת שיח והתבוננות עצמית של כל אחת מהבנות היא זו שאפשרה זאת" (מתוך מכתב שכתבה אשת צוות בפנימייה).

עקרונות התוכנית

- **יציבות:** לכל קבוצה מוצמדת מדריכה הנפגשת אחת לשבוע עם חניכותיה.
- **אובייקטיביות:** הצעירות עומדות במרכז ואנו מסייעים לכל אחת לבחור את המסלול המתאים לה, בהתאם לרצונותיה, לכישוריה וליכולותיה.
- **פרקטיות:** התוכנית נותנת מענה לשאלות שמטרידות צעירות לקראת היציאה לחיים עצמאיים.

- **גמישות:** התוכנית מאפשרת לבחור מתוך סילבוס רחב את התכנים המתאימים לכל קבוצה.

בתקופת משבר הקורונה התגלתה חשיבותן של היציבות והגמישות שעליהן ניצבת התוכנית, ועל כך נרחיב בהמשך.

פנאי רציני לקראת השירות

ילדים ובני נוער בפנימיות ובכפרי הנוער מוקפים אנשי צוות רבים מסורים ומקצועיים, מדריכים, צוותים חינוכיים וצוותים טיפוליים רב-מקצועיים. לצידם משולבות תוכניות חיצוניות, הפועלות בהובלת עמותות ומרכזים שונים. 'לקראתך' היא אחת התוכניות החיצוניות הפועלות בפנימיות המינהל לחינוך התיישבותי, המאפשרות מסגרת של פנאי רציני.

"פנאי רציני" הוא מושג שהמשיג החוקר הקנדי רוברט סטבינס (Stebbins, 2016), שתיאר שלושה סוגי פנאי: פנאי מזדמן, פנאי ממוקד ופנאי רציני. פנאי רציני דורש התמדה, מייצר למידה והזדהות עם העיסוק, אינו אינטואיטיבי, ולכן יש לחנך אליו לא רק במסגרת ההורים אלא גם במסגרות חינוכיות המלוות ילדים ובני נוער. אביבה עזר (עזר, 2019) תיארה במאמרה את חשיבות העיסוק בפנאי בפנימיות, באמצעות הצוות החינוכי, ואת שיתופי הפעולה עם תוכניות חיצוניות אשר הופכות את העיסוק בפנאי לכלי חינוכי וטיפולי משמעותי.

תוכנית 'לקראתך' מאפשרת לנערות להשתלב בפעילות פנאי רציני. היא דורשת התמדה במפגשים שבועיים, מאפשרת למידה אישית ולמידה של עולם מושגים חדש לקראת השירות ומייצרת קבוצת הזדהות של החברות בקבוצה. התוכנית מייצרת גם תגמול עבור המשתתפות בדמות הפגת חששות, התבוננות פנימית ויצירת הזדמנות לתהליך בחירה מושכל.

המשבר בפנימיות - הסגר הראשון: "אולי זה רק משבר קטן וזה חולף"

מגפת הקורונה יצרה משבר בריאותי-כלכלי-חברתי חריף, שאותו אנו חווים מאז חוד מרס 2020. פנימיות הרווחה מיועדות לחניכים שהשמתם מחוץ לבית נובעת בעיקר עקב משבר משפחתי, חוסר יכולת של ההורים לגדלם, וקשיים נוספים שעלולים להשפיע על התפתחותם התקינה (דוח מבקר המדינה, 2016). כלומר, מדובר בילדים ובני נוער אשר נאלצים להתמודד עם מצבי משבר. זאת ועוד, נראה כי משבר בצוות הוא מנת חלקה של כל מסגרת טיפולית העובדת עם מטופלים במצבי סיכון (גנאור, 2017), אדרבא במצב של משבר בקנה מידה עולמי. בתקופת משבר הקורונה, שאופיינה בעיקר בחוסר ודאות וחרדה מאיום ממשי, חשובה מתמיד התמיכה והנוכחות של גורמים מקצועיים-טיפוליים בחייהם של בני נוער בסיכון השוהים בפנימיות.

המשבר הציב את הפנימיות מול מציאות מורכבת ואינטנסיבית. עם סגירת בתי הספר הפנימיות מצאו עצמן פועלות סביב לשעון, כדי למלא בתוכן את הימים הארוכים בין כתלי הפנימייה. ללא שגרת לימודים, ובהתמודדות עם לוח זמנים קפדני, הכולל תזונה, פנאי ופעילויות ערכיות, בתנאים של חוסר ודאות, כל נערה ונער היו חייבים להסתגל אל המציאות החדשה. חלק מהפנימיות וכפרי הנוער של משרד החינוך נסגרו, ובני הנוער נדרשו לשוב לבתיהם. פנימיות הרווחה המשיכו לפעול

במתכונת מצומצמת, עם צוות מצומצם למדי וללא תוכניות חיצוניות שבימים כתיקונם ממלאות את שעות הפנאי של בני הנוער.

'לקראתך' לובשת את 'חליפת הקורונה'

בתוך כל הטלטלה העולמית, 'לקראתך' הייתה מבין התוכניות החיצוניות הבודדות שהמשיכה לקיים קשר רציף עם החניכות. במצב שאופיין בעיקר בחוסר ודאות, במתח ובבדידות היה חשוב לצוות התוכנית להמשיך ולשמש עוגן עבור 750 החניכות.

במציאות החדשה נדרשו התאמות "מהרגע להרגע", לצרכים השגרתיים כמו גם לצרכים חדשים שעוררו הסגר והריחוק של החניכות מהפנימייה ומהמעגל החברתי שלהן. בתקופה זו צוות התוכנית פעל במספר דרכים כאשר לנגד עיניו ומעל הכול עמדה טובת החניכות.

"תכננתי לעשות פעילות בעזרת אתר Kahoot, הכנתי את הכול, ובזמן אמת רק חמש בנות מתוך 20 'עלו'. הן לא עלו באותם זמנים, ואחת הייתה צריכה ללכת אחרי כמה דקות. אחת החניכות עלתה כשהיא עושה קניות בסופר, ואחרת שמרה במקביל על אחיה הקטן. אז בסוף, המפגש לא כלל את הפעילות שתכננתי, אלא התעדכנתי לשלומן ועברתי איתן על דברים קונקרטיים, כמו 'יום המאה' מותאם זום וצו ראשון מותאם קורונה".

"הרבה פעמים תכננתי פעילות מסוימת ואז הבנתי שזה לא מתאים, וכל מה שהן צריכות עכשיו זה לדבר על מה שקורה" (מתוך ראיונות עם מדריכות).

סגנון העבודה

בתוכנית השתנה לחלוטין. לפני משבר הקורונה, המפגשים נערכו באופן פנים-אל-פנים, בסביבה דינמית, כמו מועדון הפנימייה או ישיבה במעגל בחוץ, כלומר בסביבה נעימה ופתוחה שבה נוח להשתתף ולשתף. המדריכות עוברות הכשרה המלמדת אותן כיצד לבנות מרחב קבוצתי ואינטימי המאפשר דיון פתוח בשאלות של זהות, קושי ואתגרים הצפויים בשירות.

עם סגירת הפנימיות התוכנית עברה מהמרחב הפיזי למרחב הדיגיטלי. המפגשים השבועיים בין המדריכה לנערות התקיימו בעזרת מערכת הזום ולפעילויות אלו נוספו שיחות טלפוניות אישיות. המעבר לא היה בצורה הדרגתית ומכורח הנסיבות לא כלל הכנה מוקדמת כלשהי, לא של המדריכות ולא של החניכות. חשוב לציין שאמנם בשעת כתיבת שורות אלו, השימוש במערכת הזום נראה לנו כבר רגיל ולא קשה במיוחד, אך בחודש מרס 2020 לרבים מאיתנו המערכת הייתה חדשה לחלוטין ובעיקר למדריכות ולנערות. בנוסף לכך, לאף אחד לא היה ברור מה עתיד לבוא ולא ידענו האם, איך או מתי הפעילות תוכל לחזור למתכונת הרגילה.

הקשיים העיקריים

השימוש בזום העלה קשיים רבים. חניכות רבות לא היו מעוניינות לפתוח את המצלמה בשעת הפעילות, דבר שהקשה מאוד על יצירת קשר עין וחיבור בין המדריכה לחניכה. לא לכל החניכות הייתה תשתית מתאימה להתחבר וגם המדריכה נתקלה בקשיים להעביר את הפעילות, שנבנתה מראש להעברה פנים-אל-פנים, באמצעים דיגיטליים וניסתה להיות כמה שיותר יצירתית וליצור עניין ושיתוף בין הנערות.

נראה כי הקושי העיקרי היה השתתפות הנערות. בחודשיים הראשונים נערות רבות לא שיתפו פעולה. הן לא עלו למפגשים, וגם אם עלו היה קשה מאד ליצור עימן שיח ודיון פורה דרך הזום. עם זאת, המדריכות הקפידו על כך שתתקיים שיחה שבועית עם כל אחת מהנערות בזום או בטלפון וזאת כדי לשמור על רצף ותחושת קביעות בסביבה שאפופה באי-ודאות יום-יומית. המדריכות תיעדו את השיחות ואת רמת ההשתתפות של הנערות, כך שממפגש למפגש ראינו שהנערות החלו להתרגל למצב. סביבה שבה שום דבר לא היה ברור, לא לגבי הלימודים ולא לגבי הגיוס לצה"ל או לשירות לאומי, מה שכן היה בטוח היה - הטלפון השבועי מהמדריכה.

"בניגוד לפנימייה... כאן מצאתי השתתפות בשיחות מתוך רצון חופשי, בסגנון שמתאים לכל אחת - שיחת וידאו, שיחת טלפון, התכתבות בווטסאפ. התקופה המשמעותית הזו הרחיבה את מעגל הנושאים שלנו, קירבה בנינו, נאלצנו למצוא דרכים אחרות לשמור על הקשר וגילינו שאיכות הקשרים עלתה והפתיעה גם אותנו!" (מתוך ראיונות עם מדריכות).

התאמת התכנים

התכנים עברו שינוי לאור המצב ובעיקר לאור הצורך שעלה מן הנערות. בימי שגרה תוכנית 'לקראתך' כוללת מערכי פעילות בנושאים הנוגעים לתהליך האיתור והמיון לשירות (צו הראשון, רושם ראשוני, חשיפת המקומות שבהם ניתן לעשות שנת שירות ומכינות וכדומה) וכן פעילות העשרה, כמו הגשמת חלומות ומימוש עצמי, זהות אישית נשית, פעילות התנדבותית, התמודדות עם משברים, ועוד.

עם פרוץ משבר הקורונה, בשיחות של המדריכות עם הנערות, עלה הצורך שלהן לשוחח על מה שקורה בבית בעקבות המצב החדש. השיחות הפכו להיות יותר ויותר אישיות, ההתקדמות בתכנים הייתה לפי הצורך, והדגש היה בעיקר על עיבוד המצב והמציאות החדשה.

נערות רבות ציינו בפני המדריכות וצוותי הפנימייה כי הן מבקשות לחזור לפנימייה "כי הבית מתפרק". בעקבות כך, 'לקראתך' הפכה בין רגע מפעילות העוסקת בשירות הצבאי/לאומי למעטפת רגשית בעלת חשיבות רבה בחייהן של הנערות.

"המפגש הוקדש פשוט לשמוע מה איתן. הבנות שיתפו פעולה וחשפו המון דברים אישיים. הן תיארו בדידות, שעמום היסטרי, אכילה רגשית, עצב, געגועים לפנימייה ולשגרה, השהות הממושכת בבית ובעיות שקשורות בבית. הרגשתי שהשיחה הייתה עצירה בזמן שחשובה להן יותר מהכול".

"כמדריכה, הזמן הזה אפשר לי להכיר צדדים חדשים אצל החניכות שלי. השהות הארוכה שלהן בבית הציפה מחשבות וגרמה לנו לשוחח על שאלות הנוגעות למהות החיים, הגדרה עצמית, מי אני, יחסים בין-אישיים ואפילו יחסים רומנטיים." (מתוך ראיונות עם מדריכות).

תוכן חדש הופק כדי להקל על תקופת הסגר וכדי לחזק את הקשר האישי של המדריכות עם החניכות בצורה של סדרת המלצות, שכללו: למידה של דברים חדשים עם קישורים והפניות ללמידת יוגה, נגרות, בישול, ועוד, המלצות על סדרות טלוויזיה או מוזיקה וגם טיפים כיצד לייצר שגרה בריאה באופן עצמאי.

התאמה לדרישות החדשות של צה"ל והשירות הלאומי

עם זאת, לא ויתרנו על התוכן המרכזי בתוכנית, שגם הוא עודכן בהתאם להתארגנות החדשה של צה"ל והשירות הלאומי. הקורונה אילצה את צה"ל ואת ארגוני השירות הלאומי לבצע שינויים רבים בהליך האיתור והמיון לשירות. צוות התוכנית החל לפעול להעברת המידע המתעדכן בערוצים שונים, לא רק דרך הפעילויות השבועיות של המדריכות. התוכנית הפיקה סרטוני מידע ודפי מידע אינטרנטיים על אודות הליך הגיוס ששונה. המידע החדש הועבר לנערות על ידי המדריכות והרשתות החברתיות כדי להגיע לכמה שיותר אנשים הזקוקים לו.

חשוב לציין, שהמידע הונגש באופן שיאפשר לכמה שיותר חניכות לצרוך אותו ולכן הסרטונים היו קצרים וקצביים ונוסחו בשפה בהירה, בגובה העיניים של החניכות. לאור המספר הגדול של חניכות דוברות רוסית, הופקו סרטונים גם בשפה זו, שיקלו עליהן להבין את התכנים ולעקוב אחריהם.

הקשר עם צוות הפנימייה

מלבד התאמת התוכן וסגנון העבודה לתקופת המשבר גם הקשר עם צוות הפנימייה, המהווה את אחד הגורמים החשובים בתוכנית, שינה צורה בזמן הקורונה. בזמן שגרה מקיימת המדריכה פגישות עם צוות הפנימייה, מתאמת איתן מדי שבוע את הנושאים השונים המועברים בתוכנית ונעזרת בהם בפתרון בעיות שהחניכות מעלות. בזמן הקורונה, מאחר שהפעילויות הפכו ליותר ויותר אישיות, המדריכות הוכשרו לזהות סימנים למצבי סיכון הדורשים הנפת "דגל אדום". לא פעם המדריכות נתקלו במצבים אישיים בעייתיים שעלו מהנערות. הקשר המקצועי המצוין עם צוות הפנימייה אפשר לנו לתווך עבורם את החוויה של החניכות ולעדכן אותם על מצבן האישי ואירועים מרכזיים בחייהן.

"מצאתי לנכון לשתף, להוקיר, להודות ולכתוב מילים חמות על תרומה משמעותית, מבורכת ומרגשת של תוכניתכם, לתהליך התבגרות וערכיות שחוו ואף יישמו חניכותיי דרככם... נוסף לליווי אני מוצאת ערכים מוספים מהותיים וחשובים שהחניכות קיבלו, כמו גם ארגז כלים לחיים, שנועה (המדריכה) ציידה אותן בו. התוכנית עזרה להן לצאת מעצמן ולהבין שהן חלק ממדינה ומעולם שלם... מעריכה, מודה וממליצה מאוד מאוד"
(מתוך מכתב הערכה מאשת צוות בפנימייה למנהלת תוכנית 'לקראתך').

יתרון משמעותי היה למדריכות התוכנית כתוצאה מהיותן מדריכות בלתי-פורמליות. היעדר הרשמיות תרם לשיחות האישיות עם הנערות, כך שהמדריכות יכלו להעביר מידע לצוות הפנימייה על אירועים חריגים, כמו אלימות, סמים, מחסור במזון בבית ובעיות כלכליות. המדריכות וצוות הפנימייה עבדו בשיתוף פעולה מלא כדי לעזור ככל הניתן לנערות ששהו בביתן, ובמקרים מסוימים אף החזירו נערות לפנימיית במהלך הסגר.

פעילות התוכנית לאורך כל תקופת הקורונה וגם בעת כתיבת דברים אלה, משתנה תוך כדי תנועה, עם שיפורים ושינויים בזמן אמת. צוות התוכנית עוסק רבות בתכנון הדרך המיטבית שבה ניתן להמשיך ולקיים את התוכנית גם בשעה שלא ניתן לקיים פעילות פנים-אל-פנים ובכך הוא מיישם שני עקרונות בסיסיים בתוכנית: **יציבות** - ממשיכים ללוות כל חניכה גם בתקופת משבר, **וגמישות** - התוכן והפלטפורמה מותאמים למצב.

סיכום

ברשימה זו תוארה תוכנית 'לקראתך' מבית עמותת 'אלומה', שנועדה לסייע לנערות בפנימיות ובכפרי נוער להתכונן לקראת היציאה לחיים עצמאיים ובעיקר לייצר עבורן חוויית שירות משמעותי בתחנה הבאה שאליה הן עוברות במסלול חייהן.

משבר הקורונה, בעיקר הסגר הראשון, טלטל את עולמן של משתתפות התוכנית. רבות מהן נאלצו להישאר בבתיהן, הרחק מהמעגל החברתי הקרוב אליהן וללא מסגרת תומכת. על אף הקשיים, מדריכות 'לקראתך' המשיכו ללוות את חניכותיהן ולהעניק להן כלים להתמודדות עם תהליך האיתור והמיון לשירות, בין אם צבאי ובין אם לאומי, כלים שעשויים לשמש אותן לאורך השירות עצמו וגם בחייהן האישיים הרבה אחריו. התוכנית התגייסה ויצרה פעילויות מתאימות לאתגרי התקופה, שמה דגש מרכזי על צרכיהן של הנערות בזמן אמת ושמרה על יציבות בתוך ים של אי-ודאות.

התוכנית פועלת בזירת החינוך הבלתי פורמלי, והמשתתפות הרגישו נוח לשתף את המדריכות בקשיים שלהן בנושאים של בדידות, עצב, מצוקה כלכלית, קשיים סביב קשרים בין-אישיים וחשש מפני העתיד בשל הגיוס שבנמצא בפתח. שיתוף הפעולה המצוין עם צוותי החינוך בפנימיות ובכפרי הנוער איפשר למדריכות לדווח בכל פעם שזיהו מצוקה אצל החניכות. אין ספק, שהקורונה גרמה לצוות התוכנית ולמדריכות, שחשו מחויבות אדירה לפעול לטובת הנערות, לצאת מהקופסה ומאזור הנוחות ובכך היוותה מצע לצמיחת התוכנית.

יתרונותיה של התוכנית בהיותה יציבה אך גמישה באו לידי ביטוי בנוכחות הקבועה של המדריכות בחיי החניכות, לצד התאמת תוכן המפגשים וסגנונם למציאות שנוצרה. גם הקשר עם צוות הפנימיות יצר יציבות ואפשר פתרון בעיות מורכבות שעלו מהשטח, כך שהתוכנית יצרה איזון חדש בין רכיביה המרכזיים - טיפול, חינוך והנאה. עקרונות היציבות והגמישות הוכיחו את עצמם בתקופת המשבר ואפשרו לנו להמשיך ולהציב את הנערות במרכז ולתת ביטוי לצרכים האישיים והקהילתיים שלהן.

תקופת הקורונה מאופיינת בהווה שלה, בהתמקדות ב"כאן ועכשיו" מבלי לדעת מה צופה העתיד. 'לקראתך' תרמה וממשיכה לתרום רבות לתחושת הביטחון של הנערות, היא מספקת להן מענה לצרכיהן כמו גם כתובת לא פורמלית לקשיים אישיים. כולנו מיחלים ליום שבו השגרה תשוב, ובינתיים עם המבט קדימה, 'לקראתך' ממשיכה להיות שם עבור הנערות.

מקורות

גנאור, י' (2017). מנוסעי השבר לנשאי השבר : משבר צוות ב"קורת גג" – מרכז חירום והתערבות במשבר. עט השדה, 18.

עזר, א' (2019). שעות הפנאי בפנימיות לילדים ונוער במצבי סיכון : הזדמנות לחינוך וצמצום פערים. אפשר, כתב העת של העמותה לפיתוח שירותי רווחה וחינוך, 29.
לואיס-הרמן, ג' (1995). טראומה והחלמה. תל אביב : עם עובד.

מבקר המדינה (2016). דוח שנתי 76ב : ילדים ובני נוער בסיכון בפנימיות של משרד הרווחה.

רן, ע' (2017). מדיניות חינוך בלתי פורמלי בעולם : אוסטרליה, אירלנד, אסטוניה, בריטניה, צרפת וספרד. מרכז המידע הבין-מכללתי, מכון מופ"ת.

Stebbins, R. A. (2016). *Serious leisure : A perspective for our time*. Transaction Publishers.

Step Forward Program

Noa Yishay and Orit Rapel Kroyzer

Abstract

For the past decade Aluma's Step Forward program has been operating within dormitory schools and youth villages. The program prepares young women for army service and adult life through group workshops as well as individual accompaniment and guidance. The covid-19 crisis has disrupted the program's continuum of activities thus, interrupting it's format of weekly individual and group meetings.

The covid-19 crisis is an exceptional one since it is both an international health crisis and a prolonging crisis affecting our lives. Despite its unique character, it can be a study case teaching us how to cope with other unexpected local or international events. In this article, we wish to examine which principles kept the program relevant and essential to its beneficiaries during the crisis.

The article is based on semi-structured interviews held with 8 program counselors during the summer of 2020 as well as on a review of written materials such as: e-mails or messages sent to program staff and training materials written between March to September 2020.

We found that the program has adjusted its working methods and content to the new reality while basing on two core principles- stability and flexibility. Stability was expressed by regularly holding group weekly meetings and by maintaining close contact with educational

Noa Yishay, B.A in Law, counselor at Step Forward Program.

**Orit Rapel Kroyzer, B.A in psychology and M.A in Ngo management,
Development Director at Aluma.**

and therapeutic support staff at the youth village and dormitory schools. Flexibility was implemented by adjusting program's methods to digital, whether in group or individual meetings and by developing relevant content to the changing reality.

The principles of stability and flexibility has proven themselves in a time of crisis. In this unstable period, the program has become more relevant than ever for participating young women. We believe that any program that will adopt these principles will successfully overcome periods of crisis however big or small.